

po stopinjah lesene talije

60 let

LUTKOVNO GLEDALIŠČE
LJUBLJANA

Kazalo

4	Uvodnik župana
6	Uvodnik direktorja
8	Uvodnik umetniške voditeljice
12	Prelomnice v razvoju LGL
16	Prvo desetletje 1948–1958
78	Drugo desetletje 1958–1968
140	Tretje desetletje 1968–1978
224	Četrto desetletje 1978–1988
352	Peto desetletje 1988–1998
474	Šesto desetletje 1998–2008
650	Kronološki pregled predstav
654	Abecedno kazalo predstav

Uvodnik župana

Almanah ob 60-letnici Lutkovnega gledališča Ljubljana

5

Letos mineva že 60 let od ustanovitve Lutkovnega gledališča Ljubljana, ko je bila prvič uprizorjena lutkovna predstava Udarna brigada Antona Ingoliča. Ob tej častitljivi obletnici se je Lutkovno gledališče Ljubljana odločilo, da bo izdalo Almanah, obsežno knjigo s podatki in z bogatim slikovnim gradivom o vsej 60-letni zgodovini lutkovnih premier.

Ko je govora o lutkah, velja omeniti nestorja slovenskega lutkarstva, Milana Klemenčiča, ki je že davnega leta 1910 na ogled postavil prvo slovensko lutkovno predstavo v svojem domačem marionetnem gledališču v Šturjah. S svojim zavzetim ustvarjanjem in ljubeznijo do lutk je pomembno vplival na razvoj lutkarstva tako v Ljubljani kot tudi v svojih rodnih krajih. Milan Klemenčič svojih lutk ni zgolj osnoval, temveč jih je sam tudi izdeloval, prav tako tudi kostume in scene. Zbirka njegovih lutk, ki predstavlja pomemben del slovenske kulturne dediščine, se je ohranila vse do danes in jo hrani prav Lutkovno gledališče Ljubljana. Z ureditvijo muzejske zbirke bo Lutkovno gledališče ta del dediščine naredilo dostopno širši javnosti.

Lutkovno gledališče Ljubljana je bilo kot Mestno lutkovno gledališče ustanovljeno leta 1948. Njegov prvi neformalni umetniški vodja je bil režiser, dramaturg, pisatelj in igralec Jože Pengov. Pengova uvrščamo med utemeljitelje sodobnega slovenskega lutkovnega gledališča. V vsej svoji zgodovini bogati slovensko lutkarstvo in posebno skrb namenja izvirni domači ustvarjalnosti pri nastajanju besedil in likovnih zasnov.

Središče delovanja Lutkovnega gledališča Ljubljana je seveda najmlajše občinstvo – otroci, katerim omogoča, da postane kultura način njihovega življenja tudi v odrasli dobi. Prav kulturna vzgoja od najmlajših let dalje je najpomembnejša za spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti tako posameznika kot celotne družbe.

Zato ni naključje, da smo v Strategiji razvoja kulture v mestni občini Ljubljana 2008–2011 poudarili pomen kulturne vzgoje, pa tudi napovedali ukrepe, ki bodo omogočali hitrejši razvoj Lutkovnega gledališča Ljubljana tako v smislu povečanja obsega produkcije, razvoja otroškega gledališča kot tudi večjega obsega postprodukcije in tako boljše dostopnosti lutkovne umetnosti otrokom. Ljubljana kot sodobna in ustvarjalna prestolnica to potrebuje!

Zoran Janković

župan mestne občine Ljubljana

Uvodnik direktorja

Knjiga predzadnjih listov

7

Nekoč, nekje, pravzaprav za vašim vogalom, je nastalo gledališče. Sprva se je dokaj sramežljivo spogledovalo s starejšimi kolegi in z zavodi na drugih umetnostnih področjih. Potem so se v senci njihove velikine in mogočnosti začele spletati zgodbe, katerih junaki so bili leseni, prijatelji pa pripeti na komajda vidne nitke življenja. Vsi skupaj in še mnogo drugih so se v brezmejnem prostoru občutij in stanj začeli poigravali z drobcu človeške usode, razpršenimi kot žlahtne kapljice jutranje rose. Njihova čustva so se srečavala v rimah poetike zavedanja, da je v neskončnosti prostora in časa slišati odrske ritme drugačne umetnosti, ki je, že davno tega, zlomila okove minljivosti ter se zatekla v naročje prijaznim silam spomina.

In če za tistim vogalom še vedno piše Lutkovno gledališče Ljubljana, je zgolj slučajno, a skladno s pravili življenja, da je prav nam dano obhajati njegovo častitljivo obletnico. Tudi ko ni nikogar tam, je v vsaki iveri odrov, v slehernem pogledu tisočerih lutk ter v neskončnih podobah trenutkov slišati ali zaznati pripovedi brez konca, pripovedi junakov in zanesenjakov, ki so na razpotju brezčasnosti, v najlepšem prostoru med svetlobo in temo, postavili lutkovni hram.

Ne, ta knjiga ni le spomin. Ko boste obrnili domnevno njen zadnji list, boste ugotovili, da slednjega sploh ni.

Marjan Gabrijelčič

direktor zdaj, v imenu vseh lutkarjev
od tukaj in nekdam

A lmanah, ki ste ga odprli, se vam bo mogoče zazdel dolgočasna knjiga, polna stolpcev, datumov in nepregledne vrste imen. A za vsakim od teh navidez dolgočasnih podatkov se skriva zgodba. Zgodba o prehojeni poti od ideje do predstave, od osnutka do lutke, besedila, vloge in igre. In o njihovih prvih srečanjih z gledalci. Sanje so dobivale oblike, delo je postajalo virtuozno in skrbi je premagoval pogum. Šestdeset let! V seznamih boste našli številna zvoneča imena slovenske kulture, pa tudi manj znane skromne ustvarjalce, ki so skriti omogočali življenje svojim lutkam. Vsi so prispevali svoj talent, znanje in čas. Za nekatere je to bil trenutek, za mnoge od njih lahko rečemo, da so v lutkovnem gledališču prebili vse svoje življenje. Zaradi vseh njih slovensko lutkarstvo danes ponosno praznuje slavnih šestdeset let institucionalnega obstoja.

Ko boste listali te strani, boste potovali skozi zgodovino: našli boste vidne sledove Klemenčiča, dediščino partizanskih lutk in Kuretovega Pavlihe. Klemenčičevo razumevanje lutkarstva kot visoke umetnosti se bo odražalo v marionetni produkciji Mestnega lutkovnega gledališča, medtem ko Kuretova prosvetna struja s preprostimi in duhovitimi pavlihjadami na odru ročnih lutk predstavlja ponudbo gostovanj tega gledališča. Kmalu pridemo do velikega obdobja Pengovovih nepozabnih marionetnih predstav, ki je Lutkovno gledališče Ljubljana popeljalo v sam vrh evropske lutkovne produkcije v petdesetih in prvi polovici šestdesetih let ... Sodelovanje Cirila Jagodica in Jožeta Pengova, ki sta s specifičnim vodilom omogočila marionetam na dolgi navezavi posebne vrste gibanje, je ob imenitnih sodelavcih in vrhunskih umetnikih dalo izjemne rezultate: Žogico Marogico, Zvezdico Zaspanko, Obutega mačka, Zlato ptico ...

Po odhodu Pengova lutke živijo naprej. Tu je vrsta imen, ki so v tem gledališču uresničevala vero v lutko in njene neskončne izrazne možnosti. Na odru gledalci ne gledajo več samo marionet in ročnih lutk. Javajkam se pridruži še vrsta najrazličnejših lutkovnih tehnik. Lutkarji iščejo različne poti do gledalcev, postavijo se ob svoje lutke kot njihovi pomočniki, pa tudi soigralci. Lutkar in lutka nista več samo eno samo bitje, ampak lutkarji razmišljajo tudi o tem, kaj se dogaja med njima. To je za ljubljanske lutke težko obdobje brezdomstva in vztrajnega, predanega in uspešnega dela v nemogočih razmerah. Odpirajo si vrata v svet, prvič tudi na druge celine, in gradijo si nov dom. Vrata v svet pa se odpirajo tudi na drug način: v goste prihajajo tuji ustvarjalci, da razširijo prostor slovenskim lutkam. Predstave ob koncu sedemdesetih in osemdesetih let spet ujamejo korak z najboljšo evropsko produkcijo. Ni naključje, da je prav v tem času nastal mednarodni festival LUTKE, ki ga Lutkovno gledališče gosti že dve desetletji ...

Sledi obdobje odpiranja lutkovnega gledališča v prostor dramskega. V Lutkovnem gledališču Ljubljana gostujejo številni uveljavljeni režiserji z dramskega odra v želji, da bi lutke enakovredno prispevale k slovenski profesionalni gledališki produkciji. Na prelomu tisočletja Lutkovno gledališče razmišlja o sebi predvsem kot o profesionalni gledališki instituciji. Že v osemdesetih letih odprto vprašanje o šolanju lutkarjev postaja vse bolj žgoče. Ansambel sestavlja vse več igralcev z gledališke akademije ...

Vseh šestdeset let se postavlja vprašanje o lutkah za otroke in tistih za odrasle. Večina predstav je otroških, a raziskovalci lutkovnega gledališča se lotevajo tudi tem in izraznih sredstev, namenjenih odraslim. Praznovanje šestdesetletnice se je začelo s kar tremi takimi premierami, ki so izmerile “daljo in nebesno stran” aktualnega trenutka v slovenskem lutkarstvu. Z njimi smo odprli praznično obarvan mednarodni festival LUTKE. Sklenili smo ga s Pengovovo Žogico Marogico iz leta 1951. Tuji gostje so občudovali odprt urni mehanizem in izvrstno izvedbo te slavne predstave, domači pa so vsi do zadnjega pihali, pihali ... Dokler niso odpihnili hudobnega Zmaja Tolovaja! Sleherni med njimi je, ne glede na trenutno starost, nekoč, ko je bil še otrok, sedel pred temi istimi lutkami in sceno in pihal tega istega papirnatega zmaja! Vsi so zrasi ob njem in številnih drugih lutkah na odru Lutkovnega gledališča Ljubljana in so zaradi njih drugačni, kot bi bili sicer. Pihanje Zmaja Tolovaja 15. septembra letos je bilo pravo praznovanje šestdesetletnice Lutkovnega gledališča Ljubljana, našega najstarejšega in največjega lutkovnega gledališča.

In njegova biografija je zapisana v pričujočem almanahu. Zato je to pomembna knjiga. Služila bo vsem, ki se bodo na tak ali drugačen način ukvarjali z bogato zgodovino Lutkovnega gledališča Ljubljana, vsem, ki bodo odslej pisali zgodovino slovenskega lutkarstva. Debelost knjige pa je trden dokaz, da je lutkarstvo pri nas umetnost, ki ni od včeraj, da ima svojo vrednost in težo. Knjiga pred vami terja spoštovanje do lesenih junakov in vseh, ki so jim omogočali življenje vseh teh dolgih šestdeset let. Ozrimo se, odkod prihajamo, če si želimo vedeti, kam gremo ...

Jelena Sitar Cvetko

umetniška voditeljica

1948

Ljubljana ustanovi lutkovno gledališče z imenom Mestno lutkovno gledališče – MLG,

1950

gledališče dobi svojo lastno dvorano z marionetnim odrom na Levstikovem trgu,

1951

pridobi dvorano, oder ročnih lutk na Resljevi cesti,

1963

prične delovati v okviru Zavoda Pionirski dom Ljubljana,

1967

se osamosvoji in se preimenuje v
Lutkovno gledališče Ljubljana – LGL,

1978

izgubi svoj oder Ročnih lutk
na Resljevi cesti,

1980

pridobi malo dvorano na Židovski stezi 1
in jo poimenuje Kulturnica,

1981

odpovedati se mora marionetni dvorani na
Levstikovem trgu, ostane brez matične hiše in
gostuje po različnih dvorinah v Ljubljani in okolici,

1984

vseli se v nove prostore v Mestnem domu
na Krekovem trgu,

1997

Veliki oder dobi še "mlajšega brata",
Mali oder.